

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 58.

Sreda 17. julija 1929.

Leto IV.

Diktatura in demokracija.

Značilno razmotrivanje avstrijskega meščanskega lista.

V Avstriji in Nemčiji strastno ce-
de sline po diktaturi nemški nacio-
nalci ter še nekateri drugi politični
in gospodarski krogi, ki ne razumejo
položaja in ne posledic fašističnih
eksperimentov. Tem pravi ugledni
dunajski list:

V zidovih španske diktature
prasketa. Primo de Rivera je spo-
znal, da s samim absolutizmom ne
more dalje, mnogo še manjka do po-
vratne h konstitucionalnemu siste-
mu v pravem pomenu besede. Toda
ustavni načrt, o katerem so poročali
pred nekaj dnevi, dokazuje, da so
vendar uvideli, da je treba nadomesti-
ti nevzdržno samooblast s parlamen-
tom, ki bo podoben državnemu sve-
tu za časa naše (avstrijske) februar-
ske ustave. Polovico poslancev bo-
do volili pokrajinski kolegiji, tride-
set poslancev bo imenovanih, ostale
poslance pa pošljejo v parlament or-
ganizacije in poklicne korporacije.
Silno medla rastlina je to, ki tukaj
poganja, zakaj, novi parlament ni-
ma niti pravice, predlagati vladi ne-
zaupnico, a poleg njega obstoji še
kraljevski svet, ki ga deloma direk-
tno volijo, deloma imenujejo stanov-
ske interesne skupine, da razsoja o
ustavnosti zakonov, o pravnosti de-
janj ministrov in v zadnji instanci od-
loča celo o veljavnosti poslanskih
mandatov. Kakor vidimo, je od te u-
stave do demokracije še jako dolga
pot, ali kljub temu je to vendar va-
žen korak naprej, če se diktator ob-
zaveži svoje moči, v sijaju božje
podobnosti, odloči, nastopiti novo
pot ter dovoliti širokim ljudskim pla-
stem več svobode glede političnega
sodelovanja.

To je posebnost. Dočim se v de-
želi diktature rahlo pojavlja solnčni
žarek svobode, se zbuja v drugih
državah, da, celo v Nemčiji, poželje-
nja po diktaturi. Tako je ob zboro-
vanju »Stahlhelma« imel tajni svet-
nik Hugenberg strasten govor. Z
grozovito jezo se napenja proti
Youngovemu reparacijskemu načrtu,
ki ga označuje kot sramoto, kot iz-
dajstvo nad narodom, kot izraz lenu-
harske bojazljivosti, grdo psuje pred-
sednika dr. Schachta, ki je baje pa-
riški dogovor zatajil in se zanaša le
na to, da ni nobene narodne struje
dovolj močne, ki bi tribut odklonila
in obvarovala Nemčijo pred hlap-
čevstvom. Parlamentarne vlade po
mnenju stahlhelmovskih voditeljev ne
sme več biti. Izročiti hočejo državne-
mu predsedniku še več oblasti ka-
kor je ima, vodstvo države hočejo
imeti neodvisno, kakor pravijo, od

strank v državnem zboru, omejiti
hočejo imuniteto poslancev in uve-
sti neke vrste fašizem potom samo-
uprave korporacij, na katerih sloni
država; tako se glasi nejasno izra-
žena želja po ustvaritvi narodnega
zastopstva iz delegatov teh korpora-
cij. Stotisoči, ki pripadajo »Stahl-
helmovcem«, bi radi težko izvojeva-
ne pridobitve prikratili na glavi in
udih, ni jim dovolj, da ima predsed-
nik Nemčije že itak v zmislu člena
48 ustave zelo odločilno možnost, po-
rabiti vojaške eksekucije proti po-
sameznim zveznim državam, ni jim
dovolj, da lahko izsili tudi ljudsko
glasovanje, ne, hočejo, da stvari do-
zore za reakcionarne eksperimente!
Ti političarji slepote, času neprimer-
ni v najslabšem pomenu besede, bi
radi izrabili obuboževanje siromašnih
plastí v strankarsko politične name-
ne, radi bi mlado nemško demokra-
cijo ravno tako poteptali, kakor je
hotel cesar Viljem žalosnega spomi-
na vse poteptati, kar mu je bilo na-
potu. Gospod Hugenberg je velik
organizator pred gospodom, mož
mnogih dostojanstev, ki je med dru-
gim sistem rafajzenskih blagajn v
vzhodni Prusiji dvignil do najvišjega
razcvita; pozneje je opustil uradni-
ško karijero in preskočil v tabor in-
dustrijcev, ki mu jo je preskrbel nje-
gov tast, višji župan Adickes iz
Frankfurta potom svojih številnih
zvez. Kot predsednik Kruppovega
direktorija je gotovo mnogo storil,
kar je bilo obratu največje koristi,
toda politično divjanje ga je odtegni-
lo stvarnosti, volja, da bi komandi-
ral javno mnenje, ga je zavedla k te-
mu, da je ustvaril naravnost mamu-
tov koncern listov glavnih in provin-
cijalnih mest. Oprt na ta aparat, je
mislil, da bo imponiral, na tem ko-
njčku bi se rad povzpél višje, morda
celo na najvišje mesto.

Člankar se sklicuje na debato v
pruskem parlamentu in pravi, da je
socialna demokracija v Nemčiji naj-
boljši čuvar demokracije z nekateri-
mi drugimi strankami ter obsoja na-
cionalistično gonjo proti predse-
dniku Braunu (soc.-dem.) in naučnemu
ministru Beckerju, ki sta prav mno-
go storila za nemško visokošolstvo,
da se svobodno in demokratično raz-
vija. Študenti in nekateri profesorji
so bili jezni, ker niso smeli fašistič-
no nastopati proti republiki in demo-
kraciji, pa so uprizorili proti nauč-
nemu ministru demonstracije. To je
bil pravi zgled nezrele visokošolske
domišljije.

Nemški nacionalci in socialni demokratje v Nemčiji.

Nemški soc.dem. so nastopili z vso
odločnostjo proti nacionalističnemu
hujskanju. Ob obletnici verzajlskega
miru je nemška vlada sklenila opu-
stiti hujskajoče proteste proti mirov-
ni pogodbi, ker so se takrat ravno
obravnavale reparacijske zadeve v
Parizu, da si ne pokvari stališča v
zunanji politiki. Pruski nacionalni
študenti so pa kljub temu hoteli pri-
rediti demonstracije, ki jih je pa
pruska vlada prepovedala z ozirom
na ugled države. Nacionalci so za-
radi tega interpelirali v pruskem
parlamentu in stavili nezaupnico vladi.
Socialnodemokratski predsednik
jih je v daljšem govoru odločno za-
vrnil, češ, da vlada sama obsoja mi-

rovne pogodbe, da pa se ti pogoji s
hujskanjem ne bodo omilili. Dognati
je treba prej, kdo je vse kriv vojne.
Dalje je povedal študentom, da
njih svobodščine niso privilegiji, da
bi smeli kršiti zakone ali da bi imeli
prednost pred ostalim narodom. Svo-
boda vseučilišč je na znanstvenem
polju; mi ne bomo znanosti nikdar
preganjali in tudi ne profesorjev, ki
so drugačnega političnega prepriča-
nja, kakor ste to podprli vi, nacio-
nalci, ko je šel boj proti profesorju
socialnemu demokratu. Akademski
svoboda torej ne daje nobenih pred-
prav pred drugimi državljani in
tudi ne, da bi akademski krogi smeli
kršiti zakone nekaznovani. Kdor de-

la nekaj v prepričanju, da dela do-
bro, naj ne prihaja potem jopati v par-
lament, ampak naj ima tudi pogum,
da nosi posledice. — Interpelacijo
so nacionalci utemeljevali z znanim
govorom notranjega ministra Grze-
zinskega v Frankfurtu, kjer je zagro-
zil z najhujšimi posledicami, če bi
poizkušali uvajati fašistično dikta-

turo. V debati je tudi notranji mini-
ster Grzezinski izjavil, da je v Frank-
furtu govoril odločne besede in sva-
rilo ter da nima prav nobenega po-
vodja, da bi govorjene besede pre-
klical, zakaj delavstvo ima danes do-
volj moči, da bo očuvalo republiko
in nje demokracijo.

Pred reformami o socialni zakonodaji.

Namerava se revidirati zakon o
zaščiti delavcev, inspekciji dela in
delavskem zavarovanju. »Slovenec«
poroča, da gre predvsem za tem, da
se rešijo ta vprašanja v **popolni har-
moniji med delavstvom in deloda-
jalci**. Skliče se anketa delavskih in
trgovskih zbornic ter zvez indu-
strijev. Delavskih strokovnih or-
ganizacij »Slovenec« ne omenja.
Čeprav so interesirane na tem, kaj
se delavstvu vzame ali da. Dejan-
sko gre pri tej zakonodaji za delav-
ske pravice, za delavsko zaščito. V
podjetniških krogih je pa borba na-
perjena proti socialni zakonodaji

in delavskemu varstvu. Kako naj
se tu doseže popolna harmonija?
Pri socialni zakonodaji in pri de-
lavskem varstvu bi moralo iti za to,
da se delavcu kot državljanu da po-
popolno zaščito in socialno pre-
skrbo. Za to je družba dolžna svoj
tribut. Harmonija pa, kakršna je
bila na anketi v Zagrebu glede
otvarjanja obratovališč in delovnega
časa, pa more imeti le en namen:
da delodajalci uveljavijo svoje za-
hteve glede poslabšanja delavske
socialne zakonodaje. To v album
»Slovenca«.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh . . .

Tako molijo milijoni kato-
liških klerikov ter vernikov dnevno.
Mišljen tu seveda ni samo kruh v
ožjem smislu besede, ampak vse, kar
spada pod hrano, ki jo rabi vsakdo
za življenje. Vsekakor mislijo revni
sloji pri tem močno na oni pravi kruh
iz moke, ki jim ga neredkokedaj
primanjkuje. Toda v času moderne-
ga kapitalizma je kruh glavni pred-
met trgovanja ter špekulacij. Kakor
se dandanes na borzah s petrolejski-
mi, premogovnimi, železarskimi ter
delnicami ostalih industrij trguje, ta-
ko se trguje s kruhom, oz. z žitom
ter moko. Kruh ni luksuz, ampak je
neobhodno potreben živež za vsake-
ga človeka. Tako je z vsemi onimi
predmeti, ki so vsakomur neobhod-
no potrebni in med temi zavzema
kruh v ožjem smislu besede, najvaž-
nejše mesto. Ironija je, ako milijoni
reževev dnevno molijo k svojemu
bog, da bi jim dal njihov vsakdanji
kruh, kajti če bi jim ga tudi hotel
dati, jim ga ne dajo kapitalisti. Ka-

pitalisti se n. pr. boje letošnje žetve,
ki ima biti po splošnih poročilih iz-
borna. Na tako dobro žitno letino
niso borzizanci računali, zato so dr-
žali silne zaloge v rezervi, ter jih ni-
so hoteli pravočasno pustiti na trg,
ker so računali s slabo žetvijo. Prišlo
pa je narobe in sedaj kričijo na vse
grlo, da je dobra žetev — katastro-
fa! Pri nas, ki živimo v agrarni drža-
vi, torej v državi kruha, se nič kaj
preveč ne pozna ta »katastrofalni«
padec žitnih cen, ker kruh gre skozi
mного rok, predno pride do konzu-
menta in zato ostane skoraj vsa raz-
lika cene pri prekupčevalcih in pe-
kih. Pri nas se je kruh pocenil za
borih 50 par pri kg, to je torej po-
vpredno za 10 odstotkov. Cena žitu
pa je padla za več kot 30 odstotkov.
Sedaj se peki izgovarjajo, da imajo
še »stare« zaloge. To pa je laž, kajti
kadar gre cena gor, tedaj nimajo no-
benih zalog in podraženje se kar br-
zozjavno izvrši.

Kongres saveza delavskih pevskih društev Jugoslavije

ki se je vršil to nedeljo v Mariboru.
pomeni zopet korak naprej pri kon-
solidaciji delavske kulture v državi.
Na predvečer, v soboto, se je
vršil v veliki verandi pivovarne
»Union« koncert pri pogrnenih mi-
zah, ki mu je prisostvovalo nad
1500 ljudi. Sodelovala je »godba
železniških delavcev in uslužben-
cev«, tamburaško društvo »Elek-
tra«, pevka društva »Frohsinn«,
»Svoboda«, »Krilato kolo«, »Ena-
kost« iz Studencev in pevski odsek
pekov. pomočnikov. Pohvaliti mo-
ramo zlasti obe godbi: železničar-
sko pod vodstvom kapelnika-kom-
ponista Schönherrja in tamburašev
pod vodstvom s. Premužaka. Med
pevci je bila topot najboljša »Ena-
kost« iz Studencev, a tudi vsa osta-
la društva so častno rešila svoje
točke. Izvenmariborski delegati so
se do polnoči neprisiljeno zabavali
z mariborskimi sodrugi. Bil je lep
večer.

Kongres sam se je otvoril v ne-
deljo ob 10. uri v »Ljudskem domu«.
Navzoči so bili delegati od »Abra-
ševiča« in »Jedinstva« iz Beograda,
od »Sloge« in »Enakosti« iz Zagre-

ba, delegati delavskih pevskih dru-
štev iz Varaždina, Ptuj, Broda na
Savi, Ljubljane in od drugod. Po-
slovanju dosedanjega saveznega od-
bora se je izrekel enovlasni abso-
lutorij. Najživehnejša debata se je
razvila o četrti točki dnevnega
reda — izprememba pravil. Šlo
je za to, ali naj savez v tej obliki,
ki po svojem triletnem obstoju ni
pokazala tistih uspehov kakor se je
pričakovalo, obstoja še naprej, ali
naj se reorganizira, ali nasloni na
kako močnejšo obstoječo kulturno
matico. Imamo namreč v raznih po-
krajinah naše države že od prej ob-
stoječe delavske kulturne organi-
zacije, ki istotako vključujejo last-
ne pevske zборе, ki se iz organiza-
cijskih vzrokov dosedaj niso pri-
ključili savezu. Tako imamo v Sr-
biji »Obraševeča«, v Bosni in Her-
cegovini »Radničko prosvetno cen-
tralo«, v Sloveniji »Svoboda«, ki
poleg petja goje tudi druge kultur-
ne panoge, organizirane po podzve-
zah.

V tozadevno debato so z lepimi,
stvarnimi govori živahno posegali
ss.: tajnik beogradske delav. zbor-

nice, Belič, kot delegat »Obraševiča«, savezni tajnik prof. Fischer iz Zagreba, Stark za zagrebsko »Sloga«, Kovačič iz Varaždina, Repušek za »Cankarja« v Ljubljani, delegat »Napreja« iz Ptuja, Štukelj kot zastopnik centrale »Svobode« in več mariborskih sodrugov. Iz vseh govorov se je slišala želja po enotnem organiziranju delavske kulture v državi, da se to zgodi v centralističnem smislu, drugi so pa zagovarjali federalni način. Da se doseže sporazum s »Svobodami«, kot najjačjo kulturno matico delavske kulture v državi, ki šteje sama precej pevskih zborov, se je sprejela sledeča resolucija:

Kongres saveza delavskih pevskih društev Jugoslavije, 14. julija v Mariboru konstatira, da dosedanje delo del. pev. društev ni doseglo zaželenih uspehov radi destva, da ni bilo med njimi potrebnih organizacijskih vezi.

Zato kongres poziva vse delavske kulturne zveze in društva v Jugoslaviji, da čim prej rešijo vprašanje skupnega sporazumnega dela za izobrazbo delavstva in da v doseg tega namena stvorijo skupno

splošno centralo za vso državo za del. kulturo in sport.

Kongres pooblašča izvrševalni odbor Saveza in centralo »Svobode« v Ljubljani, da stopijo v stik z vsemi del. kult. društvi in zvezami za doseg tega namena in za prejšnjem sklicanjem skupnega kongresa, ki bi rešil to vprašanje. Pričakuje se tozadevna podpora in sodelovanje sindikalnih (strokovnih) forumov in Del. zbornic.

V pripravljani odbor, ki naj v doglednem času pripravi in organizira sporazumno s »Svobodami« in drugimi kulturnimi centralami kongres za ujedinjenje in organiziranje enotnega delavskega kulturnega pokreta v državi, so bili izvoljeni sledeči ss.: Selinšek, Močnik, Spitaler, Kokol, Oman in Čaks iz Maribora, Belič in Djurašinovič iz Beograda, Fischer in Stark iz Zagreba, Supančič iz Ptuja in Kovačič iz Varaždina. Kontrola: Korošec, Gradišnik, Mikec, Premožak in Novšak.

Vse tozadevne priprave in sklepi se bodo objavljali v listu »Svoboda«, katerega naj najmanj po 1 izvod vsako društvo zase naroči za Din 36 letno. Za člane avtonomnih društev pa stane 12 Din letno.

Zadružno gibanje.

Proslava Zadružnega dne.

K poročilu o proslavi Zadružnega dne v zadnji številki našega lista priobčujemo v tej številki še poročila o poteku proslave v Celju, Jesenicah in na Fali.

Na Jesenicah.

V dvorani Zadružnega doma na Savi so tamošnji zadružniki proslavili Zadružni dan in 20 letnico obstoja zadružne prodajalne na Savi. Dopoldne so na zborovanju govorili z. Kobler za načelstvo zadruge, z. Žugwitz je opisal zgodovino postanka prve jeseniške prodajalne, z. Jeram je pozdravil proslavo v imenu strokovne organizacije kovinarjev, z. Zemanova pa je proslavo pozdravila v imenu Zveze delavskih žen in deklet. Popoldne se je razvila na vrtu Delavskega doma lepa zabava, na kateri smo opazili tudi stare veterane zadružnega gibanja na Jesenicah, katerim je ravnatelj zadruge z. Kobler razdelil častne diplome v znak priznanja za zvestobo in žrtve, ki so jih doprinesli na oltar skupne zadružne misli. Na zabavi sta sodelovala tudi jeseniški pevski zbor »Svoboda« in orkester podružnice Saveza Metalnikov Radnika Jugoslavije. Med veselico so se jubilanti skupno slikali v spomin na proslavo.

V Celju.

Proslava Zadružnega dne je letos v Celju vzbudila dokaj zanimanja, posebno na predvečer 6. julija, ko so celjski zadružniki zaigali na starem celjskem gradu kres s sodelovanjem pevškega zbora celjske »Svobode« in članov Kodaša. Prihodnji dan se je vršilo pod predsedstvom z. Hrastnika slavnostno zborovanje ob pol 10. uri, popoldne pa lepo uspeli izlet v Tekarje. Proslave se je udeležilo tudi 7 zadružnikov in zadružnic iz Ljubnega.

Na Fali.

Na Fali se je vršila proslava Zadružnega dne skupno s proslavo 10 letnice obstoja tamošnje podružnice Konzumnega društva za Slovenijo. Dopoldne so se udeležili falski delavci prijateljskega izleta v naravo

skupno s pevskim in tamburaškim zborom »Svobode«. Popoldne se je vršila na vrtu z. predsednika Mihe Tomelja vrtna veselica. Razvila se je med igranjem tamburaškega zbora prijetna zadružna zabava.

Ptuj.

Proslava zadruž. dne. Tukajšnji zadružniki so obdržali lepo uspeli shod dne 6. t. m. v proslavo zadružnega dneva. S tem so pokazali, da jim je zadružna ideja sveta. Poročal je zadr. Petejan stvarno in jedrnat. Govoril je o početku zadružništva, s kakimi težavami so se borili naši predniki ter kako mogočno je že danes zadružništvo. Namen zadružništva je, da se po vsem svetu združijo zadruge in tako služijo skupnosti. Mi zahtevamo za zadružništvo svoboden zakon. Mi smo gotovi, da vsaka zadružna ideja mora zmagati ter smo prepričani, da bomo zmagali. Ni dovolj, da samo sledimo zadr. ideji, ampak moramo jo tudi izvrševati, torej agitirati, da vsak član vplača delež in da se čim prej osamosvojimo od tujega bančnega kapitala. Posmrtninski in odpravninski sklad se je lepo izkazal in ko se ta popolnoma izvede, bomo šli dalje in tako nudili članom večjo pomoč. Na predvečer, to je 6. t. m. smo okrasili zadružno prodajalno z zelenjem in zastavicami. To je pa tako bodlo privatnike, da so ponoči zastavice na podel način odstranili. Zato kličemo, vkup zadružniki in pokažite privatnemu kapitalu, da ste zavedni člani društva!

Dnevne novice.

Anketa glede spora med Bolgarijo in Jugoslavijo. Glavni vzrok vednih sporov med Bolgarijo in Jugoslavijo so obmejni napadi, poboji, ropi itd. V Pirotu je bil sicer sklenjen sporazum med obema državama, ali izvaja se sporazuma ne. Z ozirom na intervencijo Anglije in Francije, da obe državi prenehata s sovražnostmi, zahteva bolgarsko časopisje, da naj Zveza narodov skliče o sporih anketo, ki naj dožene krivdo neprestanih konfliktov. Bolgarija hoče s to zahtevo odvrniti od sebe videz krivde. Vsekakor bi pa bilo prav, če bi se sklicala temeljita anketa, ki naj bi prvič podala jasno sliko o krivcih in pa točna navodila, kako naj se takozvano »macedonsko igranje z ognjem« odpravi. Pri predsedniku bolgarske vlade je bil v terek italijanski poslanik, ki naj bi posredoval, da se neprijetna zadeva reši s primernim sporazumom.

Jugoslavija tudi proti Youngovemu načrtu glede reparacij. Po Youngovem načrtu bi bila Jugoslavija oškodovana za pet odstotkov, to je v celoti za 16 milijonov dinarjev, v primeri s prejšnjim določenim deležem. Zato je jugoslovanska vlada menda vložila protest proti načrtu. Pa se bodo že sporazumeli.

Kdo je zakrivil vojno leta 1914. »Slovenec« z dne 9. t. m. poroča o knjigi »Julij 1914«, ki jo je spisal nemški pisatelj Emil Ludwig. Pisatelj pravi, da je mednarodno dokazano, kako je petstomilijonsko miroljubno, pridno in pametno maso par tucatov nesposobnih voditeljev nahujskalo na vojno, ki nikakor ni bila neizbežna. Pri tem so se posluževali ponarejenih listin, laži o preteči nevarnosti in patriotičnih fraz. . . . Govoriti je mogoče le o zapeljivcih, ki ne gredo na fronto in o zapeljancih, ki morajo v bojno črto. . . . Trije pametni državniki bi bili lahko preprečili svetovno vojno. V vseh državah naj se uvede zakon, da vojni minister ne sme nositi maske proti strupenim plinom, pa bo mir. — Kaj je »misli« klerikalni »Slovenec«, ko je citiral tendenco knjige pisatelja?

Novega ljubljanskega škofa dr. Gregorja Rožmana so posvetili v nedeljo. Novi škof prevzame škofijske posle in ima pravico do nasledstva za škofom Jegličem kakor smo že poročali.

Koliko so zaslužile banke v Sloveniji. V letih 1926, 1927 in 1928 je bilo v Sloveniji 11 bank. Leta 1926. so imele 576.630.000 Din vlog in 13.216.000 Din čistega dobička, leta 1927 so imele 633.330.000 Din vlog in 11.987.000 Din čistega dobička, leta 1928 so imele 687.678.000 Din vlog in 11.987.000 Din čistega dobička. V treh letih so napravile

banke 37.131.000 Din čistega dobička, ki so ga izkazale. Banke pa še drugače nosijo dobiček raznim bližnjim interesentom.

Beograjski dopisnik »Berliner Tagblatta« izgnan. Dopisnik imenovanega lista Berkeš je bil prejšnji teden izgnan iz države zaradi poročil o sporu med Jugoslavijo in Bolgarijo. Berkeš je bil že izgnan za krajšo dobo pred petimi leti. Nemški poslanik je zahteval pojasnilo razlogov za izgon.

Jugoslavija obsojena. Pred haškim razsodiščem je bila izrečena sodba, da mora Jugoslavija plačati Franciji predvojne dolgove v zlatih frankih. Predvojni srbski dolg Franciji je znašal okoli 900 milijonov frankov. Ta dolg bi po naziranju Jugoslavije znašal okoli 2 milijardi dinarjev, po razsodbi haškega sodišča bo pa morala država plačati za dolg skoro 9 milijard dinarjev. Poročilo zavrača krivdo na prejšnje vlade, ko so bili pogoji znatno bolj. Razsodišče bo moralo najbrže še enkrat sklepati o letnih kvotah.

Predsednikom Priv. agrarne banke v Beogradu, ki se je te dni osnovala, je bil imenovan dr. Bogdan Marković, ki je bil že minister financ.

Zedinjene države Evrope. Zedinjene države v Evropi zagovarjajo najširši politični in gospodarski krog. Zedinjena Evropa bi bolj jamčila za svetovni mir, gospodarsko in politično življenje bi se lažje razvijalo, ker bi meje, ki so prava prometna ovira, ne prihajale več toliko v poštev. kakor danes. Iz Francije doslej ni bilo dosti glasov, ki bi se ogrevali za Zedinjene države v Evropi. Kakor pa sedaj poročajo, je Briand že izdelal celo načrt za Zedinjene države v Evropi ter ga namerava predložiti konferenci Zveze narodov, ki naj bi se vršila proti koncu letošnjega leta. Načrt za Zedinjene države v Evropi pa pripravlja tudi Macdonald, ki je že večkrat povdarjal potrebo take zveze držav.

Anglija bo znatno reducirala gradnjo pomorskih vojniških ladij, ki jo je leta 1925 sklenil konservativni parlament. Zaenkrat se ustavi gradnja 18 ladij in vojnega pristanišča v Singapuru.

Znani nemški nacionalci Hugenberg, voditelj nemških »Stahlhelmovcev«, vodi silno propagando proti pariškemu Youngovemu dogovoru o reparacijah. Njegova akcija doslej ni imela posebnega uspeha. Zato je bil začel novo propagando, in sicer zahteva splošno ljudsko glasovanje za reformo weimarske republikanske ustave. Sedaj je Hugenberg to vprašanje odložil in hoče nemški narod nahujskati proti pariškemu dogovoru ter s tem doseči političen vpliv. Po našem mnenju bi bilo ljudsko glasovanje najboljšo sredstvo, da se ohlota teh hujskačev zlomi.

Papež zapusti Vatikan prvič 25. julija, če se ne bo še premislil.

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

23

Leo, ki pa je bil radi Stanetovega pisma povsem sovražno razpoložen, je vprašal kar naravnost, kdaj namerava začeti z bombami in denuncijacijami. Ustavili so se sredi ceste. Franček je mislil, da se spoprimita.

»Kako ti misliš?« je siknil Stane skozi zobe.

»Prav tako, kot si pisal Mirkotu . . .«

Za trenotek je nastal molk.

»Torej sta prebrala! Prav! Čisto prav, da bosta vedela. Mi ne razumemo šal!« Stane je govoril odločno kot Leo. Dva ostrozoba človeka sta trčila skup.

»Boljševiki!«

»Fašisti!« sta siknila drug drugemu v obraz in Stane je krenil v svojo smer. Franček ni vedel, kdo je katerega bolj žalil. Ali Stane Leona, ali Leo Staneta? Pod vplivom časopisja sta bila oba pojma izenačena s pojmi o banditih, krvnikih, roparjih. Zato sta zadela drug drugega precej do srca. Leo se je sicer zadnje čase pod vplivom pogovorov s Petkom nekoliko iznebil strašnega pojma o boljševikih in zato ga ni zadel tako ostro kot Staneta. Stane pa je bil jezen na vse. Denarja je imel malo v žepu. Odkar mu oče nič več ni pošiljal, je bolj slabo. Njegov zaslužek mizeren. Denarja pri sebi držati pa ni znal nikoli. Zato se je takoj po pogrebu napotil v tajništvo Orjune in prosil posojila za povratek. Dali se mu ga, ker je prišel s tajno misijo k njim. Zlagal se je, češ, da je denarnico izgu-

bil in da sedaj ne more nazaj . . . Dali so mu, saj je bil zaupno poslan in blagajna ni bila ravno suha. Po noči se je nameraval spet odpeljati v Ljubljano. Sedaj pa ni šlo. Začutil je v žepu denar. Hotel je obnoviti stare spomine na zakotno ulico, kjer je že med vojno parkiral gostoval. Napol se je in tudi dekle si je kupil. Kakor je bil trezen navdušen, tako ga je v pijanosti v tej samoti vedno nekaj motilo. Na pogrebu je bil popoldne. Mirko je umrl. Dobra sta si bila nekoč. Tudi z Leonom in Frančkom so si bili prijatelji, danes pa so si sovražniki . . . No, no, ne misliti na to . . . To privede predaleč. Človek mora biti usmerjen, brez čustva; preko vsega mora iti, tako je dejal zadnjič brat čelnik. Leonova psovka ga je jezila, bodla ga je in če bi koga imel pri sebi, izpovedal bi se mu in naznanil oba, Leona in Frančka kot komuniste, če tudi sam ni vedel, kaj je pravzaprav to. Pred dvema letoma je tudi on nekaj koketiral na levo. Pa je minilo, kot mine vse. Zadnjič je dobil nalog, da pazi na dijaštvo. V posameznih podružnicah dijaške organizacije se pojavlja opozicija. Treba jo je zatreti. Nič drugega kot komunistično rovanjenje vse skupaj. Klerikalci pa pomagajo . . . Bomo že te hudiče ugnali! Zadnjič smo pretepli klerikalnega urednika! O, koliko jih je dobili! Pa še vedno premalo . . . Vse bomo razgnali! Tudi študente! Proti državi rovariti ne pustimo! Tako, ko pridem v Ljubljano, naznanim tudi Leona in Frančka. Da si bosta pomnila, kdo je fašist. Tudi v Ljubljani že imam par takih tičkov na vrvi. Enega sem zalotil, ko je bral prepovedani komunistični časopis »Federation Balcanique«. O, jim bom že pokazal, da se ne bodo več norčevali iz mene . . . Tako je

modroval z vinjenimi mislimi v zakotni kavarni, ko je po stopnicah iz sobe prišel v lovsko obleko oblečen človek. Stane se je ozrl nanj, kot se je ozrl na vsakega, ki je prišel tam doli. Obraz se mu je zdel znan. Spogledala sta se; omi je za trenotek obstal in sta se spoznala . . . Nič si nista rekla. Presenečena sta bila oba. Samo Stane je poslal preziren nasmeh za njim, zakaj nihče drugi ni bil, kot katehet dr. Klinc, ki marsikoga še vedno obmetava z nečistnikom . . . Stane bi se najraje že v njegovi navzočnosti divje zakrohotal, zdijval bi najraje, da bi razkrinkal v lovsko obleko preoblečenega božjega namestnika pred vsem svetom. . . . Toda v kavarni so bili sami pijanci in nihče bi se ne zmenil za njegov pogovor in za njegovega bivšega kateheta in semeniškega prefekta. Sedaj ni več. Nekateri mlajši kolegi so ga ostro kritizirali zadnje čase, intrigirali so proti njemu pri škofu samem. Večkrat ga je klical na odgovor, dokler mu ni bilo vsega tega dovolj. Podal je ostavko na semeniškega prefekta in se preselil v privatno stanovanje. Tako je bil svobodnejši in manj odgovornosti je nosil za svoje pohode . . .

Stanetu ni šlo iz glave. Vino mu je vedno bolj mešalo misli o tem srečanju in za trenotek se mu je celo smilil dr. Klinc. Vojni kurat je bil. Tam se je navadil žensk in kdor se jih navadi, se jih težko odvadi. To vem tudi jaz. Celibat ga veže. Zato se skriva po noči po zakotnih ulicah, v šoli pa pridiga o čistosti in v spovednici preganja nečistnike . . . Že spet delam kompromis! Naglo je izpil kozarec, da poplahne svojo čustveno popustljivost, da poplahne zadnjo, dobro vest svoje notranjosti.

Kitajska in Rusija. Nankinška nacionalna vlada kitajska je zaplenila vzhodno mandžursko železnico, zaprla okoli 60 Rusov ter odpovedala diplomatske stike z Rusijo. Tuje železniško uradništvo je bilo izgnano.

Tudi v sosedni Avstriji se bjeje ravnokar hud boj med agrarci in mestnimi prebivalci za kruh. Agrarci, ki imajo vladno v svojih rokah, so prišli na zlodjevo misel, namreč, da bi se naj uvedel poseben davek na moko, in sicer 6 šilingov na stot, kar odgovarja 48 par na kg. Ta davek bi nesel letno okroglo 42 milijonov šilingov — 336 milijonov Din. Ves ta dohodek, ki bi ga naj plačevali konzumenti, bi šel agrarcem v žrelo v obliki premij, ki bi jih prejeli. Kmetovalci bi prejeli za vsak hektar, zasejan s pšenico, do 100 šilingov (800 Din), za rž pa do 70 šilingov letne subvencije. Da je ta zavraten naklep krščansko-socialne—landbundske avstrijske vlade povzročil naravnost burjo protestov od strani celokupnega mestnega ter industrijskega prebivalstva, je več kot razumljivo in nikdo ni v večji zadregi, kot so poslanci vladne večine, ki so izvoljeni od neagrarnih volilcev. Niso dovolj že itak še ne pred dolгим časom znatno povišane carine, ampak ves plus znižanja cen naj bi šel agrarcem v posebni obliki, ki ima naravnost roparski značaj, v njih malho! To pa ne bo »pobožnih« agrarcev zadrževalo, da ne bi slej kot prej molili: »In daj nam naš vsakdanji kruh...«

Italija proti zvezi evropskih držav. Italijansko časopisje se izrekla proti zvezni državi v Evropi. Razumljivo, ker bi potem diktatura in neodvisnost v taki meri ne bila več mogoča. Če bi se osnovala le gospodarska skupnost, bi Italija morala že znatno revidirati svojo sedanjo politiko.

Med papežem in fašizmom se je vnela v Italiji ostra borba. Mussolini pravi, da pripada vzgoja mladine državi, papež pa, da cerkvi. Fašistični listi so zagrozili, če ne bo nehalo glasilo papeževo »Il Osservatore Romano« z bojem proti fašizmu, da bo Italija list prepovedala in ga naj potem bere tistih 450 ljudi za vatikanskim zidom. To je hud poper na slavošpeve o sporazumu med Vatikanom in Kvirinalom.

V Perziji imajo zopet revolucijo. Šah Resa Khan Pahlavi bi rad uvedel v Perziji nekaj evropskih običajev in navad. Pravoverni mohamedanski klerikalizem in bogata gospoda se pa tej šahovi nameri upira in je pričela z revolucijo. Tudi nekaj višjih uradnikov je vmes. Tudi to je revolucija prav podobna mehiškanski in raznim fašizmom.

Koliko žrtev je zahtevala mehiškanska meščan. vojna. Mehikanski zunanji minister Aguila je izdal ob priliki zaključka zadnje mehiške klerikal. revolucije poročilo, v katerem pravi, da je v Mehiki od leta 1910, odkar je revolucija v državi stalno divjala, bilo pomorjenih v raznih meščanskih vojnah 1.200.000 Mehikancev. In vendar je bila revolucija orodje reakcije.

Vojaški državni udar (puč) preprečen. V Rumuniji je nameravalo vojaštvo proglasiti diktaturo. Diktator bi imel postati svoječasi ministriški predsednik ter dvorni maršal, general Angelescu. Toda ministriški predsednik Maniu je puč preprečil s tem, da je v zadnjem trenutku dal aretirati okoli dve sto oficirjev z omenjenim generalom skupaj. Vidi se, da se po vojni diktature povsod pojavljajo.

Rumunski ministriški predsednik in regentski svet so tudi v sporu. Kakor smo poročali, namerava predsednik vlade Maniu, dati pokrajinam široko avtonomijo, čemur pa noče pritrditi regentski svet, ki vlada namesto sedemletnega kralja. Maniu je zagrozil z demisijo vlade.

Trockeja zapuščajo opozicijski nalc. Radek, Šmilga in Preobraženski ter še 46 bivših opozicijskih se je z izjavo odreklo Trockemu ter obsodilo njegovo pisanje po meščanskih listih.

Sedež nove reparacijske banke, ki bo imela skrbeti za izvrševanje Youngovega reparacijskega dogovora, bo v Amsterdamu, kakor so poročali na kongresu Mednarodne trgovske zbornice v Amsterdamu.

Največji zrakoplov grade v Nemčiji. Ladija zrakoplova bo 42 m dolga in 6 m široka. Vetrnice obsegajo 48 metrov. Nosilna moč zrakoplova je 35 ton. Plul bo 190 do 240 km na uro in na njem bo imelo sto oseb prostora ter prtljaga.

Razkralj Ferdinand Koburški se vendarle vrne v Bolgarijo. Radoslavov, ki se po pomilostitvi vrne domov, mu bo pripravil slavnosten sprejem. Glavno mesto Zofija je pa Ferdinandu izrekla zaupnico. Iz teh dogodkov je razvidno, kakšen duh veje v Bolgariji.

Indijski nacionalni kongres (parlament) je imel razprave o indijskih ustavnih vprašanjih. Prišli so na seji v oster spor, nakar so svaradži odložili mandate v protest, ker hoče indijska vlada podaljšati legislacijo. V Indiji so sploh neznosne razmere, ki jih je tam ustvaril teror angleškega kapitalizma. Vsaj je nedavno rekel Gandhi, da bo v Indiji težko kdo mogel posredovati v prid sporazuma, torej tudi angleška delavska vlada ne. Razmere so tako zastrupljene, da se bo mogla napetost med Indijci rešiti le na ta način, da si sami med seboj razbijejo glave ali pa da se sporazumejo.

Zrakoplov »Grof Zeppelin« namerava prihodnji mesec potovati okoli sveta. Pot mu bo šla preko Rusije, Sibirije, Japonske, Tihega oceana, Amerike, Atlantskega oceana in zopet v Nemčijo. Zeppelinovi zrakoplovi so silno izgubili na ugledu, ker je zadnji polet v Ameriko zaradi slabih motorjev ponesrečil. Polet okoli sveta bo vsekakor rekord.

Tunel pod morskim rokavom. Angleški minister Thomas je izjavil, da bo delavska vlada pospešila predpriprave komisije za gradbo tunela pod morskim rokavom med evropskim kontinentom in britskim otokom, da na ta način znatno omeji število svojih brezposelnih.

Zedinjene države nameravajo zvišati uvožno carino. Doslej je protestiralo proti tej nameri 38 držav.

Antanta proti Rusiji. V Italiji marsikaj vedo. Tako poročajo tudi, da sklenejo Poljska, Rumunska in Madžarska antanto proti Rusiji. Vest ni verjetna. Tudi ni v intencijah Italije, ki utegne imeti pri tem povsem drugačne namene.

Delavke ne zaostajajo. V New Yorku štrajkajo delavke v konfekcijskih tovarnah (tovarnah za obleke). Stavkajoče delavke so zabranile vstop v tovarne štrajkbrehercam, pri čemur je prišlo do ljutih spopadov. Ko je nastopila policija se je vsa jeza delavk zljala na njo: 500 delavk je napadlo policiste s kamenjem; 20 oseb je bilo težko ranjenih.

Silne poplave v Rumuniji, Turčiji in Perziji. V Rumuniji, Turčiji in Perziji so bile zaradi dolgotrajnega deževja velike poplave. Rumunija je trpela zlasti v Bukovini in Moldaviji zaradi poplav. Na Turškem je ob Črnem morju poplavljenih 16 krajev. Okoli 50 naselbin je pa voda odplavila. Mrtvih je 249 ljudi in nad 50 ranjenih. Iz nekaterih vasi pa še ni podatkov. V Perziji je nad mestom Taebis divjala silna nevihta, ki je poplavlila in porušila nad 10.000 hiš.

Hiša božja se je med mašo podrla. To se je zgodilo z neko farno cerkvijo v Sardiniji, ki se je ravno v času, ko je bila v njej maša, podrla, pri čemur je nastala silna panika. Mnogo žensk so izvlekli hudo poškodovanih izpod razvalin; dve osebi sta bili takoj mrtvi. Kaj bi rekli gospodje, ki pišejo »Slovenskega Gospodarja«? Najbrž, da so bili dotični verniki veliki grešniki, pa jih je bog kaznoval.

V Napoliju so zaprli družbo goljufov, ki je obljubljala revnim italijanskim kmetom, da jih bo varno prepeljala v Ameriko in jim tam prekrbela službe. Ker velja tudi za Italijo izseljeniška kvota, so oskrbeli svojim žrtvam ponarejene dokumente čez, s temi boste že prišli skozi. Deset kmetov je moralo plačati za te dokumente 100.000 lir, če bi se pa z njimi pripeljali do New Yorka, bi jih tamošnje oblasti gotovo zavrnile.

Morala v nevarnosti na Ogrskem. Policijski komisar v Budimpešti je odredil, da je solnčenje dovoljeno samo v taki kopalni obleki, ki zakriva telo od kolen pa do ramen; to velja tudi za moške. Ta komisar najbrž nima niti pojma o solnčenju, sicer bi moral vedeti, da delujejo solnčni žarki samo na odprto kožo, če pa mora biti človek oblečen, potem pa je vseeno, če leži doma v svoji sobi. Sedaj hodijo policijski organi po budimpeštanskih javnih kopališčih in merijo obleko kopalcev, moških in žensk; kdor ima prekratko, mora plačati kazen. Če bi se policija rajši brigala za tiste salone ogrskih aristokratov, kjer se zlorablja dekleta iz ljudstva, bi storila pametnejše.

Ogromna poneverdba. Blagajnik nemške pevske zveze »Deutscher Sängerbund« je poneveril 900.000 mark, to je okroglo 12 milijonov Din. Predsednik dr. List, ki je dvajset let načeloval omenjeni zvezi, je radi tega odstopil. Vojna je buržuazijo temeljito pokvarila.

Misijske so doslej vzgajali v šolah za propagando misijonske ideje. Prihodnje leto pa namerava pa-

pež poveriti vzgojo misijonarjev jezuitom. Resen napredek!

Kot noč in dan je razlika, ako ne rabite raznih poceni sredstev za pranje, ampak vzamete ŽENSKO HVALO in SCHICHTOVO TERPENTINOVNO MILO. — Poglejte naš današnji oglas!

Maribor.

DTE »Svoboda« Maribor priredi v nedeljo, dne 11. avgusta t. l. na vrtu »Ljudskega doma«, Ruška cesta 7, javni telovadni nastop z zelo obsežnim sporedom. Začetek ob 9. uri dopoldne. Vstopnina 3 Din. Vabi se k obilnemu posetu. Odbor.

Borza dela v Mariboru išče nujno eno natakarico za kantino pri železnarni v Zelenici v Bosni. Dotična mora biti vešča slovenskega in nemškega jezika.

Borza dela v Mariboru potrebuje nujno: 1 delovodjo za čevljarstvo v Soluni. Mesto prav dobro; in tudi 2 kolarja, 4 zidarje, 1 dobrega gaterista in 1 samostojnega tapetnika, ki je ob enem sedlar in kateri ima 3-letno pomočniško dobo.

Delovanje borze dela v Mariboru v mesecu juniju 1929. Pretekli mesec je ostalo 842 oseb v evidenci, novo prijavljenih je bilo 616 (368 moških in 248 ženskih); službenih mest je bilo 427 prostih; delo je dobilo 336 oseb in sicer 162 moških in 174 ženskih, odpadlo je 179, odpotovalo pa 135. Konec meseca je pa ostalo še 809 oseb v evidenci. 10 delavcev je dobilo redno podporo v znesku od Din 1895, kot izvanredno podporo je dobilo 5 delavcev 720 dinarjev, 2 delavca sta dobila 280 dinarjev za potne stroške, 213 delavcev in delavk je pa dobilo vozne listke za 50% popusta v celotni vrednosti od Din 10.309.

Književnost.

Dr. Bevk St.: Zdravilne rastline v besedi in podobi z navodilom, kako se nabirajo in suše. Druga izdaja. V Ljubljani 1929. Založil oblatni odbor Podmladka Rdečega križa. Str. 79, cena 6 Din. Kako nujno potrebno je bilo tri nas to delce, nam najlepše dokazuje dejstvo, da je bila prva izdaja razprodana v dobrem mesecu. Ker je bilo pa povpraševanje po njej toliko, je preskrbel oblatni odbor takoj novo izdajo. In knjižica je sedaj zopet na razpolago. To je prvo slično delo pri nas, napisano z vsoto temeljitostjo, vendar poljudno in na kratko, zato bo šla gotovo tudi družja izdaja hitro med vse plasti našega ljudstva, zlasti pa med revne sloje, katerim bi nabiranje zdravilnih rastlin lahko nudilo znaten vir dohodkov. Posameznikom oblatni odbor PRK knjig ne pošilja in jih naj ti zahtevajo v najbližnjih knjigarnah.

Dopisi.

Zagorje ob Savi.

Trboveljska družba ne rabi izobraženih ljudi. V ponedeljek, dne 8. t. m. se je vršila pri nas redna občinska seja. Na dnevnem redu iste je bila tudi točka: gradnja meščanske šole v Zagorju. Ministrstvo prosvete je izdalo poziv občinam, da kjer se čuti potreba osnovnih, ali meščanskih šol, naj se iste postavijo. Ker pa že ima naša občina v programu in je tudi potreba zidanja meščanske šole že nad 20 let, in še do danes ni prišla do izvedbe, je samo ob sebi umevno, da je bila cela občinska uprava za to. Ali vendar je vsemogočna Trboveljska družba, katere si je pri izpeljavi vodovoda pogodbeno z občino zasigurala rok, do katerega občina ne sme pričeti z zidanjem meščanske šole. Ker pa dosedaj še ta rok ni potekel, je šla deputacija občinskih mož k ravnateljstvu s prošnjo, da ta rok razveljavi, in s tem omogoči realizacijo tega načrta. Ravnateljstvo T. P. D. se je tozadevno posvetovalo z upravnim svetom T. P. D., nakar so ti odposlanci dobili odgovor, da je družba pripravljena umakniti svoj rok, če se občina izjavi, da bo zidala samo osnovno šolo, nikakor pa ne meščansko, za katero dejanske potrebe v Zagorju ni. Tako torej ne samo da Trboveljska družba leto za letom bolj izkorišča naš živeli, katerega meče potem izrabljenega, brez strehe občina v bre-me, si poleg tega še dovoljuje ukazovati, kakšen pouk naj imajo naši otroci v šoli. Ali ni to višek predrznosti? Ali res mora biti slovenski rudar na svoji zemlji hlapec

tujega kapitala? Upamo, da bodo merodajni krogi to razumeli.

Vabilo na proslavo 30-letnice obstoja strokovne organizacije rudarjev v Zagorju, katero priredi Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica v Zagorju ob Savi, v nedeljo, dne 21. julija, ob 3. uri popoldne v dvorani in na vrtu »Zadružnega doma« na Lokah pri Zagorju. Spored: 1. Ob 2. uri popoldne sprejem došlih gostov pred rudniško restavracijo na Toplicah in odhod v Kisovec, kjer se vrši sprejem kisoških rudarjev. Odtod odhod na Loke, kjer se pred dvorano »Zadružnega doma« pozdravi jubilarante. 2. Ob 3. uri otvoritev proslave in slavnostni govor. 3. Dekoracija jubilarantov. 4. Po dekoraciji velik srečolov na dobitke, za tem prosta zabava, ples itd. Pri proslavi sodeluje rudniška godba na pihala iz Zagorja in razna delavska pevška društva. V slučaju slabega vremena se vrši proslava 8 dni pozneje. Sodružice, sodruzi! Vsi prijatelji delavskega razreda, mi črni rudarji zagorske kotline, vam kličemo »Dobrodošli« v naši sredi. — Odbor.

Podruž. »Svobode« v Dobrunjah priredi v nedeljo, dne 21. VII. t. l., na vrtu g. Miha Jeriha v Zadvoru št. 14 vrtno veselico. Začetek ob 3. uri pop. Spored je jako zanimiv. Iz Ljubljane avtozveza prav do veselice in sicer vsako uro. Čisti dobiček gre za povečanje društvene knjižnice, katera je za naš kraj mnogo premajhna.

Lastna krivda je, ako si gospodinja s pranjem perila izpodkopava zdravje! Pere naj s »Persilom«, s samodelujočim pralnim sredstvom in z bajno močjo pranja, katero znatno zmanjša delo na dan pranja.

Jasnosti ne bo nikoli preveč.

O socializmu, veri in cerkvi.

(Konec.)

Relativnost (končnost, nepopolnost) človeškega spoznanja pa postane tudi v nadaljnjem očita. Ko pribijem, da sem religiozen, mi grozi dvojna ocena. Sem-li materialistično religiozen ali idealistično religiozen? Če potrdim prvo, proglasili me bodo idealistično religiozni za ateista, a-religioznega (brezverca), če poteg-

Knjige Cankarjeve družbe bodo lepše, nego so si ustanovniki ob početku mislili, kajti družba je dobila medtem originalne prispevke slovenskih pisateljev. Izšle bodo sledeče knjige: Koledar s pestro vsebino in številnimi slikami, Angela Cerkvenika socialna povest iz slovenskega življenja, »Daj nam danes naš vsakdanji kruh!«, Jacka Londo na »Mož z brazgotino«, dr. Lončarja znanstvena razprava »Kako je nastalo moderno delo« »ko vprašanje« in Filipa Uratnika zelo aktualna razprava »Izseljeniško gibanje in Slovenci«. Vse knjige bodo krasno opremljene. Tako bo C. D. gotovo prekosila vse druge slovenske založbe. Tako se bo delavstvo uveljavilo tudi v literaturi — na prvem mestu. Vsi mi, ki pa ne pišemo knjig, pa pridno zbirajmo člane! Sodruzi pa, ki še niste člani, pristopajte!

nem z drugimi, proglasili me bodo materialistično-religiozni za brezverca.

Pojma veren in neveren sta torej relativna in bi vsled tega ne smela biti ovira za združenje proletarijata v smislu marksističnega klica. Marksov klic predstavlja pri proletarcih svobodo vesti, katere stopnje pa proletarci še dolgo ne bodo dosegli. Svoboda vesti, višek verske vstopljivosti, je edina platforma, kjer se morejo znajti vsi proletarci, kljub vsej verski diferenciaciji. Boljševiki gesla svobode vesti še sedaj ne priznavajo. To bo morala biti njih razvojna stopnja, ako jim je do združitve vsega proletarijata sveta.

—k navaja, da nas v Nemčiji neki teoretik, ki je nasprotnik krščanskega socialističnega gibanja, imenuje materialiste. To ni nič posebnega; saj nas vendar na domačih tleh prijatelji katoliškega socialističnega gibanja imenujejo materialiste. V svojem dnevniku naše gibanje dosledno

ocenjuje kot pristno materialistično. Če zajemajo svoje znanje iz Orlovske knjižnice (zvezek 15. in 21.) in če ni njih namen nas poboljšati, oploditi in napraviti nas plemenitejše, marveč nam kratkomalo odvzeti eksistenčno pravico, tedaj nas je seve treba ožigosati kot surove materialiste. Za nas je n. pr. marksizem predvsem proletarsko socialistično prizadevanje. V 15. zvezku omenjene knjižnice je pa odstavkov naslov materialističen socializem ali marksizem. Vendar to še ni najhujše, da bi se navešči mesta, ki so še bolj oddaljena od resnice. Man merkt die Absicht...

Popolnoma se sлагam s člankarjem —k v tem, da ni materialistično svetovno naziranje predpogoj socializmu. To, kakor idealistično svetovno naziranje, sta za socialista vsled svoje negotovosti zasebnega značaja. Socialistu niti ni treba, da bi bil prištaš historičnega materializma ali dialektike, ki sta oba nekako razlagajo metode, po kateri se avtomatično

gibjemo k socializmu. Socialist je že lahko vsakdo, ki mu je resnično na tem, družbo gospodarsko tako urediti, da za človeka ne bo več pomanjkanja in ne izkoriščanja, duhovno pa vsakomur zagotoviti razmah po njegovih zmognostih. V dosego takšnega cilja pa nobeden pametnih ne bi smel skušati iz delavskega socialističnega pokreta napraviti verski ali protiverski pokret, še manj pa izvajati prizadevanje, iz delavcev napraviti zagovornike materialističnega ali idealističnega svetovnega nazora.

Vprašanje materializma in idealizma se mi vidi po Engels-u najjasnejše rešeno, ko pravi: Marks je odkril razvojni zakon človeške družbe, da morajo ljudje predvsem jesti, piti, oblačiti se in stanovati, predno morejo politiko, znanost, umetnost, religijo itd. gojiti. Prav to so pa mnogi drugi misleci, starega in novega veka povdarjali, kadarkoli je šlo za rešitev človeka. Nagoto je treba pokriti in dostojanstvenost pride sama.

Kdor je materialno oskrbljen, se more duhovno povzpeti, kdor pa mora vso svojo duhovnost materialni oskrbi posvetiti, kakor naš proletarec, mora duhovno zaostati. Zato je malo hvalevredno, če hoče proletarec svet razlagati; svet je treba spreminiti, da bo v vseh odnošajih človek človeku in ne človek človeku volk.

A. PAULI LJUBLJANA

nudi pšenično moko prvovrstnih banatskih mlinov. Stalno zalogo pšenične moke: **Märzl i drug, Banja-Luka**

KIS ZA VLAGANJE

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA 9, tovarna za izdelovanje dezertnih vin in sirupov.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d. Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

MALA NAZNANILA.

Ia gonilne jermene

za mline, žage in tovarne v vsaki širini dobavlja in ima v zalogi po najnižji dnevni ceni Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.

Produktivna zadruža mizarjskih mojstrov

Maribor, Vetrinjska ulica 18. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Eno leto garancije. **Samo pri Produktivni zadruži mizarjskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.**

Tvornica štampiljk

In prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Važno za vse!

Vsakovrstna popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, dvokoles in motorjev, emajliranje in poniklanje. Shranjevanje dvokoles in motornih koles brez zimo, vse to nudi in izdeluje mehanična delavnica

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR Tattenbachova ulica 14.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pečivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju pečiva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih pečiva na **zavarovalno znamko D. P.**

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za **Radlowelt**, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnico.

Kovčki za potovanje,

torbice iz usnja, listnice, denarnice, gamaše, nahrbtniki v veliki izbiri in po najnižji ceni pri Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.